

ORLI IN LILIJE

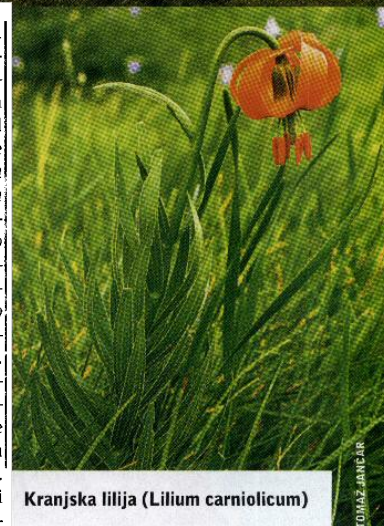
POUČNO-PROTESTNI POHOD PROTI VETRNIM ELEKTRARNAM
DEJA CRNOVIČ, FOTO SAMO BEŠLAGIČ

Približno 160 ljubiteljev rastlinstva in živalstva najboljšejnega območja neprekinjene divjine v Sloveniji je prejšnjo soboto, upajoč, da zadnjič, protestiralo proti postavitvi vetrnih elektrarn na Volovji reber. Z nedavno odločbo vrhovnega sodišča so Koalicija Volovja reber in njeni podporniki namreč vedno bližje zmagi. V zgodnjih jutranjih urah se je pri Trnovski bajti zbrana gruča počasi začela premikati proti Veliki Milani. Kaj kmalu se je razdelila v dve večji skupini: s teleskopi opremljene ptičarje in v hrib lezoče botanike. Medtem ko so botaniki spoznavali "paradne konje kraške flore", kot jih je imenoval dežurni botanik pohoda BOŠTJAN SURINA, so ptičarji pod vodstvom organizatorja TOMAŽA JANČARJA s teleskopi iskali najboljše mesta za opazovanje ptic.

ni pa so izrazili tudi željo po boljši obveščeni. Precej jih je za pohod izvedelo prek Mladine, zbirali pa so tudi elektronske naslove udeležencev za nadaljnje obveščanje o razvoju dogodkov.

Razloge, zakaj Volovja reber ni primerna za postavitev vetrnih elektrarn, lahko po Jančarjevih besedah razdelimo v tri sklope. Kraško pogorje - Volovja reber je zgolj eden od njegovih delov - je največje neurbanizirano območje v Sloveniji, gre tako rekoč za divjino, ki bi jo bilo škoda fragmentirati z industrijskimi posegi. Drugo dejstvo je, da je to območje ena najlepših krajin v Sloveniji, ki jo visoko cenijo tudi sami krajinarji. A edini argument, ki zdrži tudi pravno, je ta, da je na tem območju pestrost živalskih vrst ena največjih v Sloveniji. Tam živijo vse

in eno na jugu, ravno v središču njegovega ozemlja pa naj bi po načrtih postavili vrsto vetrnih elektrarn; po prvotnih načrtih naj bi jih bilo kar 88 in bi se razprostirale od Milanke do hrvaške meje, kasneje pa so število zmanjšali na 29. "Na biotehnični fakulteti je bila narejena raziskava o vplivih vetrnic na planinske uje, ki je jasno pokazala, da so vplivi na planinske orla nesprijemljivi. A tega pri naravovarstveni presoji seveda niso upoštevali. Zdi se, da so se izsledki nekaterih raziskav preprosto izgubili," je bil zaskrbljen Jančar. Prav fragmentiranost naj bi negativno vplivala tudi na zveri tega območja, medvede ter teritorialne rise in volkove, saj bi se poslabšala povezanost javornika in Snežnika. Prisotni so dodali, da naj bi živali območje zapuščale tudi zaradi niz-

Kranjska lilija (*Lilium carnolicum*)

TOMAZ JANČAR

»NA BIOTEHNIČNI FAKULTETI JE BILA NAREJENA RAZISKAVA O VPLIVIH VETRNIC NA PLANINSKE UJEDE, KI JE JASNO POKAZALA, DA SO VPLIVI NA PLANINSKEGA ORLA NESPREJEMLJIVI. A TEGA PRI NARAVOVARSTVENI PRESOJI SEVEDA NISO UPOŠTEVALI.«

Teh je na območju Snežniškega pogorja 56 vrst, *paradni konj* med njimi pa je zagotovo planinski orel, ki je zbrane ob pozdravnem nagovoru preletel na višini dvajset metrov, česar po Jančarjevih besedah ne vidiš prav pogosto.

Prvi skupni postanek obeh skupin na Veliki Milani, kjer se je pohodnikom pridružil jezdca iz bližnjega naselja, je kmalu pokazal, da je pisana družčina, v kateri je bilo kar nekaj strokovnjakov za naravoslovje, sicer že dokaj dobro seznanjena z vplivi vetrnic na okolje, a še vseeno željna dodatnega znanja. Ob nagovoru strokovnjakov se je razvnela razprava o negativnih vplivih vetrnih elektrarn na okolje, prisot-

tri vrste velikih zveri: medvedi, volkovi in risi. "Za ohranitev Volovje reberi se lahko borimo samo s pravnimi sredstvi, zato argumenti o lepi in edinstveni krajini nič ne štejejo. Divjina in lepota krajine v Sloveniji žal nimata nobenega varstva," je zatrdil Jančar.

Ima pa ga planinski orel, ki je v nasprotju s spornim območjem Volovje reberi, za katerega so že pridobili gradbeno dovoljenje za postavitev vetrnic, uvrščen v Naturo 2000. V vsem Snežniškem pogorju prav na območju Volovje reberi gnezdi edini par. Planinski orel za lov potrebuje obsežne travnike, zato pogorje lahko zagotovi prostor enemu samemu paru. Ta ima eno gnezdo na severu

kih frekvenc, ki jih oddajajo vetrnice. Živali naj bi bile za takšne tresljaje izjemno občutljive.

ŽAFRANASTE LILIJE

Tudi rastlinstvu se ob postavitvi vetrnic ne bi dobro godilo, je bil pričnan botanik Surina: "Besede investitorjev, da se bo po gradnji, ko bo vse razruto, tu vse zaraslo nazaj, seveda ne držijo. Takšna krajina se lahko vzdržuje zato, ker tu že sto let ni nihče kosil. Po posegu se pač ne bi zaraslo." Med drugim je opozoril še na žafranolistno lilijo, ki raste samo pri Trnovski bajti, kjer nameravajo postaviti zbiralno postajo, zato bi ta rastlina lahko povsem izginila.

Vsi ti pomisleki bodo morda zaradi

nedavnih dogodkov padli na plodnejša tla. Z odločbo vrhovnega sodišča, staro približno dva tedna, je bila potrjena sodba upravnega sodišča. Ta pravi, da je bilo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic (DOPPS) pri odločitvah okoljskega ministrstva in Agencije RS za okolje nezakonito izločeno iz postopka pridobivanja okoljevarstvenega soglasja. Društvo bo tako postalo stranka v postopku, to pomeni, da se bo postopek moral začeti znova. "Raziskave so bile že opravljene, zato tega ne bo treba ponavljati. Treba bo soočiti argumente, in ko se bo postopek naravovarstvenega soglasja začel znova, bomo zahtevali izrek ničnosti gradbenega dovoljenja. Gradbeno do-

Volovja reber brez vetrnic

Planinski orel (*Aquila chrysaetos*)

Postanek na Veliki Milanki

voljenje je namreč neveljavno brez okoljevarstvenega soglasja. Če bo šlo vse po pričakovani poti, bi to moralo zadostovati za ustavitev projekta gradnje vetrnic," je bil optimističen Jančar iz DOPPS-a. Prav DOPPS je kot predstavnik Koalicije za Volovjo reber, ki danes združuje 36 organizacij, boj proti vetrnim elektrarnam prenesel z lokalne ravni na vseslovensko. Jančar se zaveda, da se stvar kljub odločbi sodišča lahko zavleče: "Glede na to, da do sedaj niso delali zakonito, ne bomo presenečeni, če se bodo stvari dodatno zapletale. Ampak mislim, da je zakon na naši strani in da bomo nazadnje zmagali."

Čeprav se je postopek za lokacijski načrt za Volovjo reber začel leta 2003, začetki upora proti gradnji segajo v leto 2001. Ena od udeleženk pohoda, MIMI SURINA, sicer mati glavnega botanika pohoda in upokojena učiteljica predmetnega pouka na osnovni šoli v Ilirski Bistrici, se spominja začetkov. "Ko smo izvedeli za županove načrte, smo pred osnovo šolo pripravili protest. Izdela-

li smo na primer bankovce, na katerih je bil upodobljen takratni okoljski minister Kopač, ki piha v vetrnico, imeli smo papirnate vetrnice, oblikovali pa smo tudi majice," je s prstom pokazala na majico, ki jo je nosila. "Ta je še original iz leta 2001."

Po prvem postaneku se je skupina napotila proti merilnim stolpom za veter, ki jih je investitor Elektro Primorska leta 1999 postavil na Volovji rebrni in še na sedmih drugih morebitnih lokacijah za vetrne elektrarne. Opazovanje ptic in rastlinstva se je v zadnjem delu pohoda dokončno prevesilo v razpravljanje o smotrnosti postavitve takšnih elektrarn na Krasu. Zato so še zadnji skupni postanek organizatorji izkoristili za izražanje strokovnih mnenj. Pohodu se je pridružil tudi arhitekt JANKO ROŽIČ, predsednik odbora za ohranitev Save Dolinke, ki mu je z referendumom uspelo preprečiti gradnjo hidroelektrarne na B'rjah, delu sicer zaščitene območja, ki je bilo prav tako izključeno iz Nature 2000. "Naročene vetrni-

ce uporabljajo zastarelo tehnologijo, ki je prilagojena konstantnim atlantskim vetrovom in ne ustreza neenakomernim vetrnim razmeram na Krasu," je povedal Rožič. "Ta pokrajina je prelepa, da bi jo uničili in razvrednotili z mlino na veter, proti katerim pa se je vredno in smiselno boriti."

Po do sedaj pridobljenih soglasjih in dovoljenjih bi gradnjo sicer lahko začeli že julija letos, vendar so jo zaradi dobavnega roka vetrnic preložili na drugo leto. Če bo šlo vse po predpisih, bo ta gradnja za vedno odložena. v DOPPS-u pa upajo, da bodo vmes dobili tudi sklepe Evropske komisije glede nezakonite izločitve območja iz Nature 2000, kar je sploh omogočilo pridobitev gradbenega dovoljenja. "Takšnih izključnih pomembnih delov je v Sloveniji kar nekaj, za nekatere luknje v območjih sploh ne veš, zakaj so jih izločili, potem pa sčasoma vidiš, da se bo tam gradilo," je pojasnil Jančar.

Z gradnjo bi po besedah hidrologa GREGORJA KOVAČIČA lahko ogrozili tudi oskrbo okoliških prebivalcev z

vodo. Ob nesreči bi izlito olje iz elektrarne lahko za slab mesec 12.000 prebivalcem onemogočilo dostop do pitne vode. S sledilnim poskusom so ugotovili, da se podtalne vode z območja Volovje rebrni stekajo proti zahodu v dva kraška vodna izvira: Bistrice in Potenšek. Ilirska Bistrica poleg teh dveh virov nima možnosti priključitve na nadomestne vodne vire. Da bi okolje zavarovali tudi ob katastrofalnih nesrečah, bi po Kovačičevih besedah okoli vsake vetrnice morali zabetonirati 50 kvadratnih metrov. S tem bi sicer preprečili pronicanje škodljivih snovi v podtalnico, a si verjetno nihče ne more predstavljati, da bi Volovjo reber oskrunili s 1450 kvadratnimi metri betona.

Ko je Jančar z govorom sklenil pohod, je planinski orel še enkrat presenetil navzoče in vsi so se strinjali, da se je s tem sobotni izlet uspešno končal. Čeprav si vsi želijo še več takšnih srečanj, upajo, da bo protestna narava pohodov lahko kmalu postala odveč. X